

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

із навчальної дисципліни «Макроекономіка»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від 31.08.21 № 1

Розробники:

викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії,
викладач – методист Бондаренко Л.Ф.
викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії,
викладач – методист Водолазська Н.В.
викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії
Бондарець О.М.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

НОМЕР ТА НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ВІДВЕДЕНИХ НА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ						ВИД КОНТРОЛЮ
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Макроекономіка як наука	16	4	0	4	0	8	
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	16	4	0	4	0	8	
Тема 3. Ринок праці	16	4	0	4	0	8	
Тема 4. Товарний ринок	14	2	0	4	0	8	
Тема 5. Грошовий ринок	16	2	0	6	0	8	
Тема 6. Інфляційний механізм	14	2	0	4	0	8	
Тема 7. Споживання домогосподарств	12	2	0	4	0	6	
Тема 8. Приватні інвестиції	12	2	0	4	0	6	
Тема 9. Сукупні витрати і ВВП	12	2	0	4	0	6	
Тема 10. Економічна динаміка	12	2	0	4	0	6	
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	12	2	0	4	0	6	
Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність	13	2	0	4	0	7	
Всього за семестр № 6:	165	30	0	50	0	85	екзамен

**1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

НОМЕР ТА НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ВІДВЕДЕНИХ НА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ						ВИД КОНТРОЛЮ
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Макроекономіка як наука	13	1	0	0	0	12	
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	15	1	0	2	0	12	
Тема 3. Ринок праці	14	2	0	0	0	12	
Тема 4. Товарний ринок	14	2	0	0	0	12	
Тема 5. Грошовий ринок	14	2	0	0	0	12	
Тема 6. Інфляційний механізм	14	2	0	0	0	12	
Тема 7. Споживання домогосподарств	13	1	0	0	0	12	
Тема 8. Приватні інвестиції	15	1	0	2	0	12	
Тема 9. Сукупні витрати і ВВП	13	1	0	0	0	12	
Тема 10. Економічна динаміка	13	1	0	0	0	12	
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	15	1	0	2	0	12	
Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність	12	1	0	2	0	9	
Всього за семестр № 6:	165	16	0	8	0	141	екзамен

1. Методичні вказівки до практичних занять

Тема № 1. Макроекономіка як наука

Практичне заняття: Макроекономіка як наука

Навчальна мета заняття: з'ясувати історію макроекономіки як науки, її предмет, місце в системі економічних наук.

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Історія макроекономіки, її місце в системі економічних наук.
2. Предмет макроекономіки.
3. Макроекономічний аналіз, його методи.
4. Функції макроекономіки.

Література: 3 (с. 11-43).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте появу і розвиток макроекономіки як науки.
2. Що розуміють під національною економікою?
3. Поясніть відмінність між макроекономікою і мікроекономікою. Як вони пов'язані між собою ?
4. Чому економісти будують моделі?
5. Охарактеризуйте предмет макроекономіки.
6. Назвіть основну економічну проблему і основні економічні питання.
7. Чим відрізняються позитивна і нормативна макроекономіка?
8. Що розуміють під економічною системою?
9. Назвіть суб'єкти макроекономіки.
10. Охарактеризуйте американську, японську, шведську і українську економічні системи.
11. Які рівні макроекономічного аналізу Ви знаєте?
12. Охарактеризуйте методи аналізу макроекономічних процесів.
13. Розкрийте функції макроекономіки.
14. Які макроекономічні питання обговорюють в Україні останнім часом?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Практичне заняття: Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Навчальна мета заняття: вивчити макроекономічні показники і набути навички їх практичного застосування для оцінки результатів функціонування економіки.

Кількість годин - 4 (денна форма); 2 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Національне рахівництво: сутність, виникнення.
2. Показники обсягу національно виробництва. Методи обчислення ВВП.
3. Показники рівня цін.

Література: 7 (с. 77-89).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Перелічіть основні макроекономічні показники системи національних рахунків.
2. Запишіть і поясніть формулу розрахунку ВВП за доходами.
3. Що включають в себе витрати на споживання, витрати на інвестиції, державні витрати?
4. В чому сутність національного рахівництва?
5. Чим відрізняються ВВП і ВНП? Як з ВВП вийти на ВНП?
6. Які методи вимірювання ВНП Ви знаєте?
7. Чим відрізняється особистий дохід від доходу кінцевого використання?
8. Поясніть процес інфляції.

9. В чому різниця між ВВП і чистим національним продуктом (ЧНП)?
10. Дайте визначення подвійного рахунку, доданої вартості.
11. Який макроекономічний показник складається тільки з факторних доходів?

Задачі:

Задача 1

Валовий національний продукт (GNP) дорівнює 5000 млн. гр. од., споживчі витрати – 3200 млн. гр. од., державні витрати – 900 млн. гр. од., чистий експорт – 80 млн. гр. од.

Розрахуйте:

- а) величину інвестицій;
- б) обсяг імпорту за умови, що експорт дорівнює 350 млн. гр. од.;
- в) чистий національний продукт (NNP) за умови, що сума амортизації складає 150 млн. гр. од.;
- г) в цьому прикладі чистий експорт виражається позитивною величиною. Чи може вона бути від'ємною? В якому випадку?

Задача 2

Допустимо, що національне виробництво включає два товари: X та Y . X – споживчий товар, Y – інвестиційний товар. У поточному році було вироблено 200 одиниць товару X за ціною 2 дол. за одиницю і 10 одиниць товару Y за ціною 4 дол. за одиницю. До кінця поточного року 6 використаних одиниць інвестиційного товару повинні бути замінені новими.

Розрахуйте:

- а) ВВП;
- б) ЧНП;
- в) обсяг споживання та обсяг валових інвестицій;
- г) обсяг чистих інвестицій.

Задача 3

- а) опишіть ситуацію, за якою номінальний ВВП більший за реальний ВВП.
- б) чи можлива ситуація, коли:
  - реальний ВВП більший за номінальний ВВП.
  - дефлятор більший за індекс цін.

Поясніть свої відповіді, наведіть приклади з реального життя.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 3. Ринок праці

Практичне заняття: Ринок праці

Навчальна мета заняття: розібрати неокласичну і кейнсіанську моделі ринку праці та одержати навички в розрахунку економічних наслідків безробіття.

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Зайнятість і безробіття.
2. Неокласична і кейнсіанська теорії ринку праці.
3. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Закон Оукена

Література: 4 (с. 38-69).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Назвіть основні питання, пов'язані з макроекономічною проблемою зайнятості.
2. Дослідити структуру працездатного населення.
3. Дайте визначення повної зайнятості та норми природного безробіття.
4. Дослідити основні фактори, які впливають на норму природного безробіття.
5. Дайте визначення ринку робочої сили, назвіть необхідні соціально-економічні умови його існування.
6. Чим визначається попит на робочу силу та її пропозиція ?
7. Яка роль профспілкового руху в регулюванні ринку робочої сили? Чи можна вважати, що всі зміни заробітної плати є наслідком профспілкового руху ?
8. Проаналізуйте тенденції трансформації сучасного ринку робочої сили.
9. Які види безробіття Ви знаєте ? Охарактеризуйте їх.
10. Опишіть класичний та кейнсіанський підходи до проблеми безробіття.
11. Які соціальні-економічні наслідки безробіття ?
12. Які взаємозв'язки визначає закон Оукена ?

Задачі:**Задача 1**

а) Розрахуйте рівень безробіття, якщо чисельність працюючих – 90 млн. чоловік, чисельність безробітних – 10 млн. чоловік.

б) Через місяць з 90 млн чоловік, які мали роботу були звільнені 2 млн. чоловік; 0,5 млн. чоловік з числа офіційно зареєстрованих безробітних припинили пошуки роботи.

Визначить за цих умов:

- 1) чисельність працюючих;
- 2) кількість безробітних;
- 3) рівень безробіття.

Задача 2

Номинальний ВВП в n -му році дорівнював 100000 (у.г.о.). Природний рівень безробіття в цьому році дорівнював 7%, а фактичний рівень безробіття – 9%. Яким би мав бути потенціальний обсяг виробництва в n -му році за законом Оукена ?

Задача 3

У таблиці наведені дані, які характеризують обсяги фактичного та потенційного ВВП (млрд.у.г.о.). В n -му році економіка розвивалася в умовах повної зайнятості при рівні природного безробіття 6%.

<i>Рік</i>	<i>Потенційний ВВП</i>	<i>Фактичний ВВП</i>
n	3700	3700
$n+1$	3800	3705
$n+2$	4125	3712,5

а) Розрахуйте за даними $n+1$ року різницю між фактичним та потенційним обсягом ВВП:

- 1) в абсолютному; і 2) процентному вираженні;
- б) використовуючи закон Оукена, визначить рівень безробіття в $n+1$ році;
- в) зробіть аналогічні розрахунки для $n+2$ року.

Задача 4

Технологія виробництва представлена виробничою функцією: $y = 52L - 2L^2$. Грошова ставка заробітної плати фіксована на рівні 8 гр. од.

Визначити явний вигляд функції сукупної пропозиції. Побудувати графік сукупної пропозиції.

Задача 5

Виведіть неокласичну і кейнсіанську функції попиту на працю при використанні 9 одиниць капіталу (K) і технології, що представлена виробничою функцією $y = L^2 K$, де L – кількість робочої сили.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 4. Товарний ринок

Практичне заняття: Товарний ринок

Навчальна мета заняття: з'ясувати сутність сукупного попиту сукупної пропозиції та одержати вміння застосовувати модель «AD – AS».

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Сукупний попит, його складові.
2. Сукупна пропозиція – довгострокова і короткострокова.
3. Макроекономічна рівновага. Модель «AD – AS».
4. Класична і кейнсіанська теорії макроекономічної рівноваги.

Література: 3 (с. 56-103).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення сукупного попиту та сукупної пропозиції.
2. Охарактеризуйте основні складові сукупного попиту.
3. Які фактори впливають на споживчий попит, попит держави?
4. Які фактори впливають на інвестиційний попит, попит закордону?
5. Дослідити цінові та нецінові фактори, які впливають на сукупний попит.
6. Проаналізуйте вплив нецінових факторів на криву сукупного попиту (AD).
7. Наведіть криву сукупної пропозиції і назвіть її складові відрізки.
8. Які нецінові фактори впливають на сукупну пропозицію?
9. Дайте визначення макроекономічної рівноваги.
10. Наведіть модель AD-AS.
11. Сформулюйте закон ринків Сея.
12. В чому полягає основна різниця між класичним і кейнсіанським підходами до макроекономічної рівноваги?

Задачі:**Задача 1**

Сукупна пропозиція характеризується даними таблиці

<i>Рівень цін (P)</i>	<i>Реальний ВВП (Y)</i>
250	2000
225	2000
200	1900
175	1700
150	1400
125	1000
125	50
125	300

Визначить:

- а) в яких межах змінюється обсяг реального ВВП (Y) та рівень цін (P) на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції (AS)?
- б) в яких межах змінюється рівень цін (P) та обсяг реального виробництва (Y) на класичному відрізку кривої (AS)?
- в) в яких межах змінюється обсяг реального ВВП (Y) та рівень цін (P) на проміжному відрізку кривої (AS)?

Задача 2

Чи згодні Ви з цим висловлюванням: «Політика, спрямована на стимулювання сукупного попиту, завжди веде до інфляції»?

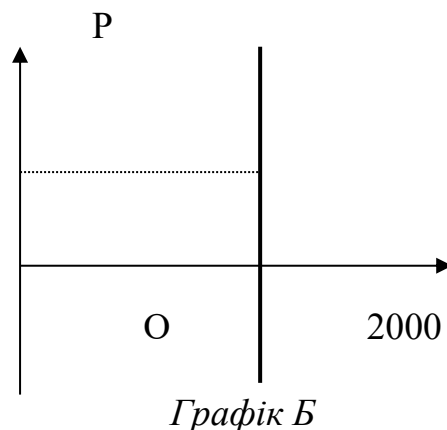
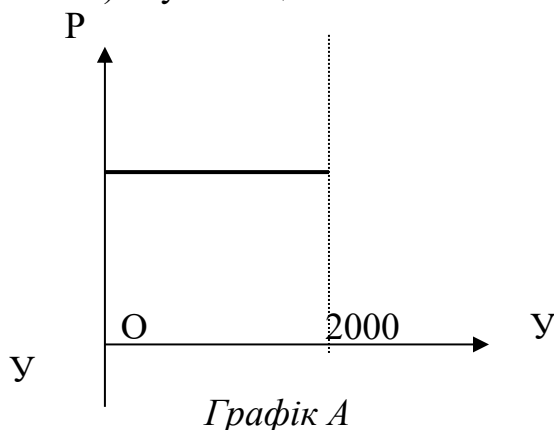
Свою відповідь поясніть графічно.

Задача 3

Припустимо, що економіка країни функціонує на рівні потенціального обсягу виробництва (Y'). Згодом унаслідок економічного шоку відбулося зниження сукупного попиту.

Поясніть на моделі «сукупний попит – сукупна пропозиція», до яких наслідків приведе зниження сукупного попиту при:

- а) жорстких цінах;
- б) гнучких цінах.

Задача 4

На графіках А та Б зображені криві сукупної пропозиції (AS) при потенціальному обсязі виробництва (Y) 2000 (у. г. о.).

а) Визначить, який з графіків відображає класичну, а який кейнсіанську точку зору на конфігурацію кривої сукупної пропозиції (AS).

б) За якою з концепцій – класичною чи кейнсіанською – скорочення сукупного попиту (AD) не впливає на обсяг ВВП (Y), але призводить до миттєвої зміни загального рівня цін (P).

Задача 5

В країні А реальний ВВП становить 300 млрд. євро. Норма податків – 20 % ВВП. Функція споживчих витрат має вигляд $C = 40 + 0,6 (Y - T)$. Обсяг інвестицій дорівнює 50 млрд. євро, $NE = 0$.

Визначте рівноважний обсяг державних закупок.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 5. Грошовий ринок**Практичне заняття: Грошовий ринок**

Навчальна мета заняття: навчити застосовувати методику розрахунку пропозиції грошей і попиту на гроші.

Кількість годин - 6 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Економічна сутність, особливості і структура грошового ринку.
2. Пропозиція грошей.
3. Попит на гроші.
4. Механізм грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку, її порушення та відновлення.

Література: 9 (с. 115-140)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення грошового обігу.
2. Охарактеризуйте основні елементи грошової системи
3. Дослідити структуру грошової маси.
4. Як визначають розмір грошової бази країни?
5. Дайте визначення обов'язкових банківських резервів.
6. Як впливає на грошову пропозицію депозитний мультиплікатор?
7. Від чого залежить величина грошового агрегату M1?
8. Від яких параметрів залежить пропозиція грошей?
9. Дайте визначення кредитної системи і охарактеризуйте функції Центрального банку?
10. Охарактеризуйте функції комерційних банків.
11. Проаналізуйте кейнсіанські та монетаристські погляди на грошову політику.
12. Які заходи, на Вашу думку, застосовує НБУ для стабілізації грошово-кредитної системи України в сучасних умовах?
13. Назвіть складові та характеристики грошово-кредитного ринку.
14. Назвіть інструменти монетарної політики держави.
15. Що розуміють під надлишковими резервами?
16. Охарактеризуйте грошовий попит.
17. В чому полягає суть інфляції, її причини?
18. Які соціально-економічні наслідки інфляції?
19. Охарактеризуйте типи інфляції та форми проявлення.
20. Охарактеризуйте антиінфляційну політику держави.

Задачі:

Задача 1

Національний дохід країни Б у базовому році становив 200 млрд. гр. од., а грошовий попит – 45 млрд. гр. од. В аналізованому періоді національний дохід збільшився на 6 %, а швидкість обертання грошей і рівень цін не змінилися.

Чому дорівнює попит на гроші в аналізованому періоді?

Задача 2

Попит на гроші визначається функцією $M^D = 0,3 y - 1,5 i$, де y – реальний ВВП, i – реальна відсоткова ставка. Що станеться з кривою попиту на гроші, якщо ВВП збільшиться на 180 000 гр. од., а реальна ставка відсотку зросте на 20 % ?

Задача 3

Національний банк вирішив збільшити пропозицію грошей на 330 млрд. грн. На скільки треба збільшити грошову базу за умови, що коефіцієнт готівки

дорівнює 0,3, а резервна норма становить 15 %.

Задача 4

Банківські депозити збільшилися на 200 млн. грн. Норма банківських резервів на цей період становила 20 %.

На скільки може зрости пропозиція грошей?

Задача 5

Обсяг депозитів комерційного банку становить 1 млн. грн. од. Норма банківських резервів дорівнює 15 %. Крім того, банк зберігає ще 5 % надлишкових резервів від суми депозитів.

Яку максимальну суму комерційний банк може використовувати для видачі кредитів?

Задача 6

НБУ купив у комерційних банків державні облігації на суму 500 млн. грн. Як може змінитися пропозиція грошей, якщо комерційні банки повністю використовують свої кредитні гроші за умови, що норма банківських резервів дорівнює 20 %.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 6. Інфляційний механізм

Практичне заняття: Інфляційний механізм

Навчальна мета заняття: навчитися розраховувати темп інфляції та впливати на інфляцію зміною рівня безробіття.

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Сутність інфляції, її види.
2. Основні причини та наслідки інфляції.
3. Зв'язок інфляції і безробіття.

Література: 4 (с. 311-382)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Яка залежність між рівнями інфляції і безробіття в короткий період?
2. Охарактеризуйте соціально-економічні наслідки інфляції.
3. Як розраховується темп інфляції?
4. Які види інфляції Ви знаєте?
5. Дайте визначення інфляції.
6. Чим відрізняється інфляція попиту від інфляції витрат?
7. Назвіть причину інфляції за кейнсіанською теорією.
8. Якою формулою, на погляд монетаристів, можна виразити загальний рівень цін в економіці?

Задачі:

Задача 1

Є наступна інформація: інфляція 20 %, коефіцієнт чутливості інфляції до зміни рівня циклічного безробіття – 0,6; природний рівень безробіття 6 %; фактичний рівень безробіття 14 %. Обчислити очікуваний темп інфляції.

Задача 2

Розрахуйте темп інфляції в країні в n -ому році, якщо індекс цін в n -ому році склав 130 %, а в $(n-1)$ -ому році 110 %.

Задача 3

В економіці виробляється і споживається тільки чотири види благ: одяг, житло, їжа, розваги.

Розрахуйте ІСЦ і дефлятор для 2006 р., використовуючи дані 2005 р. як базові.

Таблиця

Дані про обсяги виробництва і ціни на певні групи товарів

Товарні позиції	2005 р.		2006 р.	
	Обсяг виробництва (споживання), од.	Ціна, гр. од.	Обсяг виробництва (споживання), од.	Ціна, гр. од.
Одяг	10	20	12	21
Їжа	30	8	35	10
Житло	9	12	11	14
Розваги	8	7	15	11

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 7. Споживання домогосподарств

Практичне заняття: Споживання домогосподарств

Навчальна мета заняття: набути вміння використання кейнсіанської функції споживання та визначення дисконтованої вартості майбутнього доходу.

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Доходи, споживання та заощадження домогосподарств. Дисконтування.
2. Кейнсіанська функція споживання.
3. Функція споживання з урахуванням фактору часу.

Література: 3 (с. 77-104)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Побудуйте і поясніть криву Лоренца.
2. Дайте визначення доходів домогосподарств, споживання та заощадження.
3. Наведіть формулу дисконтування.
4. Сформулюйте основний психологічний закон Кейнса.
5. Дайте визначення середньої схильності до споживання, її формулу.
6. Що показує гранична схильність до споживання ?
7. За допомогою чого здійснюється переміщення доходу у часі?
8. Назвіть основні напрямки, які впливають на заощадження.
9. Які фактори визначають попит домогосподарств?
10. Дайте формулу коефіцієнта Джині.

Задачі:

Задача 1.

Споживання домогосподарств характеризується наступними даними: функція споживання $C = 20 + 0,8 y$, ставка податку складає 10 %, загальний дохід – 500 гр. од., дотації 50 гр. од.

Визначити обсяг заощаджень та середню норму споживання.

Задача 2

Відомо, що функція споживання має вигляд: $C = 0,6 y + 60$. Визначити функцію заощадження. Побудуйте та проаналізуйте графіки функції споживання та заощадження.

Задача 3

Розрахуйте граничну схильність до заощаджень за умов, що без податковий дохід населення країни на кінець року збільшився на 30 млрд. грн., а заощадження – на 7,2 млрд. грн.

Задача 4

Нехай функція споживання має вигляд: $C = 50 + 0,85 y$. Розрахуйте обсяг заощаджень, якщо дохід домашніх господарств дорівнює 300 гр. од.

Задача 5

Розрахуйте, як змінюється заощадження, якщо функція споживання має вигляд: $C = 150 + 0,85 (Y - T)$, а податки збільшаться на одну одиницю.

Задача 6

Кейнсіанська функція споживання має вигляд: $C = 20 + 0,7 (Y - T)$. Обчисліть середню схильність до споживання, якщо $T = 200$, $Y = 1000$ гр. од.

Задача 7

У періоді t дохід збільшився на 100 гр. од., автономне споживання – на 5 гр. од. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,8. Обчисліть приріст споживання в періоді t згідно з функцією споживання.

Задача 8

Дві бабусі залишили онуку заповіти. За першим заповітом 30 тис. гр. од. онук одержує відразу, 20 тис. гр. од – через рік і 10 тис. гр. од – через два роки.

За другим заповітом 20 тис. гр. од. – відразу, 40 тис. гр. од. – через рік і 10 тис. гр. од. – через 2 роки.

Можна вибрати тільки один заповіт. Який заповіт вибере онук?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 8. Приватні інвестиції

Практичне заняття: Приватні інвестиції

Навчальна мета заняття: одержати практичні навички в розрахунку зміни інвестицій і прибутку від інвестиційного проекту.

Кількість годин - 4 (денна форма); 2 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Інвестиції, їх види, вплив на економіку. Інвестиційний попит.
2. Кейнсіанська функція автономних інвестицій.
3. Неокласична функція автономних інвестицій.
4. Проста інвестиційна функція.
5. Заощадження та інвестиції. Парадокс ощадливості.

Література: 6 (с. 107-151)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення інвестицій.
2. Чим відрізняються валові та чисті інвестиції?
3. Яка різниця між автономними та індукційованими інвестиціями?
4. Що розуміють під інвестиційним попитом?
5. Які фактори впливають на розмір інвестицій, на Вашу думку?
6. Поясніть кейнсіанську функцію інвестицій.
7. Чи правильним є твердження, що приріст капіталу залежить не від валових, а від чистих інвестицій?
8. Який економічний зміст граничних витрат на капітал?
9. Що є джерелом інвестицій?

Задачі:

Задача 1

У таблиці 1 наведено дані про інвестиційні проекти. Визначте сукупний інвестиційний попит, якщо відсоткова ставка становить 12 %.

Вартість інвестиційних проектів, млн. грн.	10	15	18	32	40	14	25
ОНЧП, %	15	9	13	16	11	19	7

Задача 2

У базовому році автономні інвестиції країни X становили 1000 млрд. євро, коефіцієнт еластичності інвестицій до реальної відсоткової ставки $\epsilon = 0,4$,

реальна відсоткова ставка $\tau = 20\%$. В аналізованому році автономне інвестування збільшилось на 50 млрд. євро, а реальна відсоткова ставка зменшилась на 5 %.

Обчисліть приріст інвестицій в аналізованому році.

Задача 3

Вартість інвестиційного проекту становить 100 млрд. грн., норма прибутку – 50 %, податок на прибуток – 30 %. Номінальна відсоткова ставка дорівнює 15 %, темп інфляції – 8 %. Обчисліть очікуваний чистий прибуток.

Задача 4

В умовах рівноваги закритої економіки інвестиції дорівнюють 150 гр. од. Функція споживання $C = 800 + 0,8Y$.

Розрахуйте:

1. Мультиплікатор інвестицій.
2. Рівноважний дохід.
3. Рівноважний обсяг споживання та заощадження.
4. Зміну та величину рівноважного доходу при зростанні інвестицій до 200 гр. од.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 9. Сукупні витрати і ВВП

Практичне заняття: Сукупні витрати і ВВП

Навчальна мета заняття: з'ясувати підходи до визначення економічної рівноваги та використовувати їх.

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Сукупні витрати і рівноважний ВВП. Підхід до визначення макроекономічної рівноваги «витрати – обсяг виробництва».
2. Підхід «витікання – ін'єкції».
3. Мультиплікатор витрат.
4. Рецесивний та інфляційний розриви.

Література: 7 (с. 214-294).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;

- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Яке практичне значення аналізу рецензійного та інфляційного розривів?
2. Чим відрізняються автономні витрати та індукційовані?
3. Чи діє мультиплікатор витрат в умовах повної зайнятості?
4. Поясніть механізм мультиплікації автономних витрат.
5. Що є вилучення з доходу?
6. Що є ін'єкціями в сукупні витрати?
7. Дайте графічну інтерпретацію інфляційного і рецесивного розриву.
8. Який розрив має місце сьогодні в економіці України?

Задачі:

Задача 1

Розрахуйте простий мультиплікатор витрат за умови, що дохід збільшився на 50 гр. од., а споживання – на 40 гр. од.

Задача 2

За даними таблиці 1 побудуйте модель «витрати – випуск» і графічним методом визначте рівноважний ВВП і загальний обсяг автономних витрат.

Таблиця 1

Планові витрати, млрд. євро	590	900	1000	1300	1650
Реальний ВВП, млрд. євро	500	960	1100	1500	2000

Задача 3

Яким має бути рівноважний ВВП в умовах приватної закритої економіки, щоб при автономному споживанні $C_o = 30$ і граничній схильності до споживання $MPC = 0,7$ попит на автономні інвестиції дорівнював 120 млрд. грн?

Задача 4

В умовах приватної економіки закритого типу фактичний ВВП дорівнює 2000 млрд. євро, сукупні видатки – 1800 млрд. євро. Обчислити незаплановані інвестиції в товарні заноси.

Задача 5

В умовах приватної економіки закрито типу споживання дорівнює 1000 млрд. гр. од., заощадження – 350 млрд. гр. од., незаплановані інвестиції – 250 млрд. гр. од. Обчислити рівноважний ВВП.

Задача 6

В умовах економічної рівноваги фактичний реальний ВВП становить 500 млрд. грн., потенційний ВВП становить 600 млрд. грн., схильність до заощадження – 0,25.

Розрахуйте величину рецесивного розриву, якщо в періоді його усунення ціни зростуть на 5 %.

Задача 7

За умов економічної рівноваги фактичний номінальний ВВП становить 1800 млрд. гр. од., потенційний – 1650 млрд. гр. од., схильність до споживання – 0,75.

Розрахувати інфляційний розрив.

Задача 8

Яким повинен бути національний дохід, щоб при автономному споживанні 200 гр. од., граничній схильності до споживання 0,7, податковій ставці $T = 20\%$, задовольнятиме попит підприємств на інвестиції об'ємів 240 гр. од.?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 10. Економічна динаміка**Практичне заняття: Економічна динаміка**

Навчальна мета заняття: набути навички розрахунку темпу економічного зростання та визначення його проблем.

Кількість годин - 4 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Економічне зростання, його типи.
2. Чинники економічного зростання. Економічний розвиток.
3. Кейнсіанська і неокласична теорії економічного зростання. Модель Солоу.
4. Макроекономічна нестабільність
5. Економічна криза в Україні 1990 – 1999 рр.

Література: 6 (с. 89-111)

План проведення заняття:**План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкрийте зміст фаз економічного циклу.
2. Як поділяються економічні цикли за тривалістю?
3. Назвіть чинники економічного зростання.
4. Які макроекономічні показники є індикаторами циклічного розвитку економіки?
5. Поясніть «золоте правило» нагромадження капіталу.
6. Назвіть внутрішні та зовнішні причини циклічного розвитку економіки.
7. Які висновки випливають із моделі Солоу?
8. Наведіть графік капіталоозброєності в моделі Солоу.
9. Які положення лежать в основі неокласичної теорії економічного зростання?
10. Що, на думку кейнсіанців, відіграє головну роль в економічному зростанні?

Задачі:

Задача 1

Валовий внутрішній продукт в Україні становив (млрд. грн.) у 1998 р. – 120, 1999 р. – 127, 2000 р. – 154,5, 2001 р. – 186,9.

Визначте фази економічного циклу, в яких перебувала економіка України в ці роки.

Задача 2

Припустимо, що ВВП однієї з країн збільшився протягом року з 150 до 175 млрд. гр. од. При цьому рівень цін і чисельність населення не змінилися.

1. Визначте темп реального та номінального економічного зростання в такій економіці. Чому вони збігаються?

2. Визначте темп номінального та реального економічного зростання за умови, що ВВП збільшився з 150 до 190 млрд. гр. од., а інфляція за цей період становила 6 %.

Задача 3

Чи погоджуєтесь Ви з такими твердженнями:

- 1) «економічне зростання та забруднення довкілля цілком відокремлені одне від одного»;
  - 2) «нерівномірність розподілу доходів пов'язане з проблемою перерозподілу, а не з економічним зростанням»;
  - 3) «проблема економічного зростання в короткостроковому періоді пов'язана з пошуком шляхів повного використання наявних ресурсів»?
- Аргументуйте відповіді.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 11. Держава в системі макроекономічного регулювання

Практичне заняття: Держава в системі макроекономічного регулювання

Навчальна мета заняття: зрозуміти роль держави в економіці і навчитися застосовувати інструменти фіскальної і монетарної політики для регулювання економіки.

Кількість годин - 4 (денна форма); 2 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Вади ринку. Економічні функції держави.
2. Фіскальна політика як складова стабілізаційної політики держави.
3. Монетарна політика.
4. Соціальна політика.

Література: 7 (с. 71-118)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте переваги ринку.
2. Назвіть головні складові економічної політики держави.
3. Поясніть стратегії активізму та антиактивізму.
4. Яка різниця між дискреційною і недискреційною фіскальною політикою?
5. Назвіть інструменти монетарної політики.
6. Поясніть сутність передавального механізму монетарної політики.
7. Що таке вмонтовані, або автоматичні, стабілізатори?
8. Охарактеризуйте фіскальну і монетарну політику в моделі IS – LM?
9. Дайте пояснення нейтральності грошей у довготермінованому періоді.

Задачі:**Задача 1**

В результаті впровадження державної політики «дорогих грошей» норма банківських резервів зросла з 0,2 до 0,3, а коефіцієнт розподілу доходів на готівку та депозити знизився з 0,4 до 0,3.

Визначте, як зміниться грошова пропозиція, якщо грошова база не змінилася.

Задача 2

У прогностичному періоді, відповідно до експансивної грошової політики держави, необхідно збільшити пропозицію на 500 тис. гр. од.

На скільки необхідно збільшити грошову базу, якщо відомо, що коефіцієнт депонування складає 0,25, а норма фактичного резервування – 0,1.

Задача 3

Уряд країни планує в майбутньому році збільшити ВВП на 12 млрд. грн.

На скільки мають скоротитися податки, щоб досягти запланованого зростання ВВП, якщо гранична схильність до споживання дорівнює 0,8?

Задача 4

Економіка країни X характеризується такими даними (млрд. гр. од.): фактичний ВВП становить 40 000; потенційний – 4 200; гранична схильність до споживання – 0,8.

1. Як мають змінитися державні закупівлі для досягнення економічного країни рівноважного стану за умови, що інші показники не будуть змінюватись?

2. Як має змінитися величина податкових надходжень, щоб економіка країни досягла рівноважного стану?

Задача 5

У поточному році економіка країни X функціонує на рівні потенційного ВВП 2000 млрд. гр. од. В наступному році очікується зменшення ВВП до 1750 млрд. гр. од.

На скільки уряду треба збільшити державні витрати, щоб не допустити спаду національного виробництва при граничній схильності до споживання 0,75?

Задача 6

Пасив балансу комерційного банку містить такі статті (млн. гр. од.): вклади до запитання – 1 000; строкові вклади – 500; власний капітал – 200. Норматив мінімального резервного покриття закладами до запитання становить 30 %, а за строковимикладами – 20 %.

1. На яку суму банк може збільшити кредит, якщо половину вкладів «до запитання» буде переоформлено на строкові вклади?

2. Як зміниться ця сума, якщо власники строкових вкладів на 40 % депозитів придбають цінні папери в банку?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 12. Зовнішньоекономічна діяльність

Практичне заняття: Зовнішньоекономічна діяльність

Навчальна мета заняття: визначати поведінку фірми з різним статусом на ринку благ і ринку ресурсів за умов максимізації прибутку

Кількість годин - 4 (денна форма); 2 (заочна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Відкрита економіка. Зовнішньоторговельні зв'язки.
2. Платіжний баланс.
3. Валютний ринок, валютний курс.
4. Зовнішньоекономічна політика, її складові.

Література: 8 (с. 163-177).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
  - перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке відкрита економіка?
2. Назвіть основні форми міжнародних економічних відносин.
3. Що таке платіжний баланс?
4. Що розуміється під валютним ринком?
5. Які валютні режими Ви знаєте?
6. Чим відрізняються прямі інвестиції від портфельних?
7. Поясніть основні заходи по підвищенню інвестиційної привабливості української економіки.
8. Поясніть валютний деленінг.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

2. Рекомендована література:

Основна література:

1. Данилович – Кропивницька М.Л. Макроекономіка: Навчальний посібник – Львів: Львів. політехніка, 2014. – 292 с.
2. Кулішов В.В. Макроекономіка: теорія і практика: Навчальний посібник – К.: Ліра – К, 2015. – 256 с.
3. Лисюк В.С. Макроекономіка: Навчальний посібник - Львів: Новий світ - 2000, 2013. – 354 с.
4. Макаренко М.І. Макроекономіка. Начальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 216 с.
5. Макаренко М.І. Макроекономіка: Навчальний посібник– К.: Ліра – К, 2015. – 216 с.
6. Ніколаєнко С.С. Мікроекономіка і макроекономіка. Начальний посібник – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 179 с.
7. Тарасевич В. Економічна теорія. Макроекономіка. Підручник – К.: Знання, 2012. – 208 с.

Допоміжна література:

1. Вступ до аналітичної економіки. Макроекономіка: за ред. Панчишина С.М. Підручник – К.: Знання, 2013. – 615 с.
2. Круш П.В. Макроекономіка та її регулювання. Навчальний посібник – К.: Каравела, 2012. – 424 с.
3. Лисюк В.С. Макроекономіка. Практикум: Навчальний посібник - Львів: Новий світ - 2000, 2013. – 354 с.
4. Маценюк Н.П. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка. Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 382 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua